

## Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande dels regeringens skrivelse 2000/01:90 Nordiskt samarbete, med huvudsaklig inriktning på verksamheten inom ramen för Nordiska ministerrådet, dels redogörelse till riksdagen 2000/01:NR1 Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående verksamheten under 2000. Utskottet behandlar även de motioner som väckts med anledning av dessa samt vissa motioner från allmänna motionstiden 1999/2000 respektive 2000/01.

Samtliga motioner avstyrks eller besvaras av utskottet. Utskottet föreslår att skrivelsen och redogörelsen läggs till handlingarna. I ärendet finns fyra reservationer.

## Skrivelsen

Regeringen yrkar i skrivelse 2000/01:90 att riksdagen tar del av skrivelsen.

## Redogörelsen

Nordiska rådets svenska delegation överlämnar redogörelse 2000/01:NR1 angående verksamheten under 1998 för riksdagens kännedom.

## Motionerna

### Motioner med anledning av skrivelse 2000/01:90

2000/01:U9 av Ewa Larsson (mp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samernas rätt att delta i den nordiska gemenskapen på samma villkor som andra folk i Norden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en samling av resurser bör ske kring atomavfallet på Kola-halvön.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att Museum Anna Nordlander blir nordiskt centrum för kvinnokonst.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av ökade satsningar på gemensam nordisk produktion av barnfilm.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fortsatt kontinuerlig finansiering av Nordicom.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att inrätta en nordisk filmproduktionsfond för ländernas ursprungsbefolkningar.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökat marknadsföringsstöd för nordisk kultur i Europa och internationellt.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av erfarenhetsutbyte vad avser de nordiska ländernas och närområdets länders olika rovdjurspolitik.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kampen mot handel med flickors och kvinnors kroppar både över gränser och inom länderna behöver lyftas upp till regeringschefsnivå.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett initiativ skall tas för att lösa frågan om grannlands-TV i Norden.

2000/01:U10 av Karl-Göran Biörsmark och Elver Jonsson (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det nordiska samarbetet och Västnorden.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade satsningar inom det nordiska samarbetet rörande förbättrade kommunikationer inom och med Västnorden.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om frågor rörande IT och telemedicin, distansundervisning och forskning i det nordiska samarbetet med Västnorden.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förutsättningarna för att säkerställa grannlands-TV i det digitala marknätet.

2000/01:U11 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att i det nordiska samarbetet söka utveckla metoder för ett nordiskt erfarenhetsutbyte och lagstiftningssamarbete om barnkonventionens implementering.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att i det nordiska samarbetet söka uppnå gemensamma synsätt om vikten av en biologisk mångfald i den nordiska faunan.

2000/01:U12 av Jan Erik Ågren m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nordisk dag.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en informationspunkt i Kaliningrad.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samernas representation i Nordiska rådet.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om högre prioritering av miljösamarbetet med nordvästra Ryssland.

2000/01:U13 av Tom Heyman m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen i Nordiska rådet tar upp förhandlingar om beskattningsvillkoren för färjebesättningar på linjer mellan de nordiska länderna.

2000/01:U14 av Göran Lennmarker och Bertil Persson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om medlemskap i Nordiska rådet för Estland, Lettland och Litauen.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nominering av ledamöter i Europaparlamentet till Nordiska rådet.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riksdagsutskottets roll i det nordiska samarbetet.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen i övrigt anförs om behovet av fortsatt reformering av Nordiska rådet.

### Motion från allmänna motionstiden 1999/2000

1999/2000:U902 av Åsa Torstensson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sprängningar i Idefjorden.

### Motioner från allmänna motionstiden 2000/01

2000/01:U217 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn över alla samarbetsformer i närområdet i Norden, Östersjön och Baltikum.

2000/01:U638 av Viviann Gerdin och Kenneth Johansson (c) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs att inleda ett närmare samarbete med Norge i syfte att stärka regionen Värmland–Dalarna.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att medel anslås för ett intensifierat arbete för utveckling av bättre kommunikationer i öst–västlig riktning från Gävle–Falun–Malung–ny sträckning genom Torsby kommun till Kongsvinger–Oslo.

2000/01:U661 av Ulf Nilsson m.fl. (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om arbetet i Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet.

2000/01:U701 av Lars Hjertén och Kent Olsson (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut: Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till utökningen av medlemskap i Nordiska rådet i enlighet med vad som anføres i motionen.

2000/01:K295 av Elver Jonsson (fp) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Nordiska rådets årliga session liksom tidigare skall avhållas under perioden februari–mars.

## Utskottet

### Regeringens skrivelse 2000/01:90

Under arbetsåret 2000 hade Danmark ordförandeskapet i det nordiska regeringssamarbetet. Som huvudtema för det nordiska samarbetet under perioden hade Danmark valt frågor rörande De nordiska välfärdsstaterna. Andra frågor som lyftes fram var samarbetet i närområdet, effektiviseringen av det nordiska kultursamarbetet och uppföljningen av statsministerdeklarationen från år 1999 om Ett hållbart Norden.

Den s.k. Vismanspanelen som tillsattes av de nordiska samarbetsministrarna 1999, med uppgift att studera samhällsutvecklingen i Norden inför det nya årtusendet och bedöma vilka konsekvenser som den kan få för det nordiska samarbetet, lämnade sin rapport Norden 2000 – öppet för världens vindar i oktober 2000. I rapporten identifieras ett antal utvecklingstrender som påverkar Nordens framtid; det är globaliseringen, den teknologiska utvecklingen, Europaintegrationen m.m. Utifrån denna utveckling har Vismanspanelen försökt bedöma konsekvenserna för det nordiska samarbetet och skisserat förslag till åtgärder. En bedömning som framhävs i rapporten är att det behövs en genomgripande förändring av den nordiska samarbetsstrukturen. Därmed avses förändringar både i Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets organisation och i inriktningen av arbetet. Andra frågor som lyfts fram är att utvecklingen i EU ökar behovet för de nordiska länderna att samordna sin politik och gör det nödvändigt att revidera Nordens samarbete i närområdet. Rapporten utgjorde ett underlag för fortsatt diskussion inom Nordiska rådet.

Förslaget har behandlats och godkänts av de nordiska miljöministrarna och de nordiska samarbetsministrarna. Strategin trädde i kraft den 1 januari 2001.

Under det svenska ordförandeskapet i det nordiska samarbetet år 1998 var frågorna om avveckling av hinder för att underlätta boende, pendling, arbete och företagande över gränserna i Norden centrala teman. Arbetet på detta område har fortsatt under år 2000.

2000/01:UU13

Ett nytt projekt som syftar till att se på utvecklingsförutsättningarna för Västsveriges samarbete med regioner i Norge och Danmark har avrapporterats av en särskild utredare i rapporten Den skandinaviska arenan. En övergripande slutsats i rapporten är att samarbetet i regionen bör ha goda förutsättningar att utvecklas under de kommande åren. Det föreslås bl.a. att samordningen mellan olika aktörer på svensk sida stärks och det bedöms att möjligheterna till samarbete är särskilt stora mellan Västsverige och sydöstra Norge.

### **Samarbetet inom Norden**

Även under 2000 har inriktningen på frågor som har betydelse för enskilda och företag i vardagen, särskilt arbete med att avlägsna gränshinder, stått högt på dagordningen. Under året fattades beslut om att projektet med servicetelefonen Hallå Norden efter en försöksperiod skall permanentas och få kontaktpunkter i vart och ett av de nordiska länderna. Mot bakgrund av ett svenskt initiativ har Nordiska ministerrådet under året upprättat informationsverksamheter i Stockholm, Köpenhamn och Oslo. Som följd härav har Föreningen Norden avvecklat sin informationsverksamhet vid Arena Norden.

På uppdrag av de nordiska samarbetsministrarna har ministerrådets generalsekreterare lämnat förslag till reformering av ministerrådets budgetsystem i rapporten Budgetanalys 2000 – Den nordiska budgeten. Ett viktigt syfte med uppdraget var att se på möjligheterna att förbättra styrningen av verksamheten genom budgeten samt att öka flexibiliteten i budgeten och därmed utrymmet för nya politiska initiativ.

Den svenska andelen av budgeten var 33,7 %, en minskning med 0,4 procentenheter från föregående år. Fördelningsnyckeln beräknas på basis av respektive lands andel av den samlade nordiska bruttonationalinkomsten.

Efter behandling i Nordiska rådets organ fastställde ministerrådet i november 2000 – i enlighet med Nordiska rådets önskemål – budgeten för 2001. Den uppgår efter prisomräkning till 774 miljoner danska kronor. Ökade insatser görs på kultur-, utbildnings-, forsknings-, miljö-, informations- och närområdessamarbete. Den svenska andelen av budgeten ökar något till 34,3 %. Samtidigt med beslut om budgeten för 2001 har även beslutats om att upprätta en likviditetsbudget.

Samverkan med frivilligorganisationerna, där Föreningen Norden intar en särskild ställning, är ett viktigt inslag i det nordiska samarbetet.

Över den nordiska budgeten ges stöd till samisk verksamhet såsom Samerådet, Nordiskt samiskt institut samt till samisk kulturverksamhet. Dessutom fördelas medel för urbefolkningsfrågor inom ramarna för det arktiska programmet. Stöd kan även ges från sektorernas dispositionsmedel.

Nordiska ministerrådet har tagit på sig en samordnande roll beträffande årliga ministermöten i samefrågor. Det första ministermötet ägde rum i april 2000 och ett påföljande möte hölls i november. Vid dessa möten diskuterades bl.a. relationerna med Sametingen samt frågan om en nordisk samekonvention. Ett nordiskt samiskt parlamentariskt råd har nu bildats, men man avvaktar fortfarande att det svenska Sametinget skall fatta positivt beslut i frågan.

Europafrågorna är ett av huvudområdena för det nordiska samarbetet och de har spelat en framträdande roll också under verksamhetsåret 2000. Samrådet i EU- och EES-frågor har fortsatt i enlighet med tidigare rutiner. Det innebär bl.a. att dessa frågor är stående punkter på dagordningen vid möten i Nordiska ministerrådet. Ministerrådets årliga rapport om detta samarbete berör bl.a. konsument-, livsmedels-, forsknings-, miljö- och arbetsmarknadssektorerna.

Det informella nordiska samarbetet på inre marknadsområdet har fortsatt och avrapporterades vid det nordiska utrikeshandelsministermötet i november 2000. Ministrarna var eniga om vikten av att finna ytterligare områden där man kan underlätta för företagare att bedriva verksamhet över gränserna i Norden.

På grundval av resultaten från ett antal utvärderingar kunde ministerrådet i december 2000 fatta det positiva beslutet att på vissa villkor godkänna Norden för inträde i Schengensamarbetet fr.o.m. den 25 mars 2001. Under året kunde också avtalet mellan Sverige och Danmark om polisiärt samarbete i Öresundsregionen träda i kraft. Det är föranlett av bl.a. den ökade integrationen i regionen, den ökade rörligheten för personer som följer med Schengenkonventionens ikraftträdande samt behovet av allmän ordning och säkerhet.

### **Norden och dess närområden**

Samarbete med närområdet – de tre baltiska länderna, nordvästra Ryssland, Barentsområdet och Arktis – är ett prioriterat område inom det nordiska samarbetet. Huvudmålsättningen med ministerrådets insatser är att bidra till en stabil och demokratisk utveckling och att främja utvecklingen av en fungerande marknadsekonomi. Avsikten är att insatserna skall koncentreras till områden där det nordiska samarbetet ger ett mervärde och bidrar till en bättre samordning med andra insatser.

I ministerrådets budget för år 2000 uppgick det särskilda närområdesprogrammet till 67 miljoner danska kronor. En stor del av resurserna satsas på projekt med inriktning på demokrati, välfärd, bärkraftigt resursutnyttjande och marknadsutveckling. Olika former av stipendie- och utbytesordningar är också viktiga inslag i närområdesprogrammet. Närområdesprogrammet omfattar dessutom verksamheten vid de nordiska informationskontoren i de baltiska huvudstäderna och i S:t Petersburg. Ministerrådet önskar även etablera en informationspunkt i Kaliningrad. Under år 2000 togs denna fråga upp med ryska myndigheter.

De nordiska finansieringsinstitutionerna, Nordiska investeringsbanken (NIB), Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO) och Nordiska projektexportfonden (Nopef), har verksamhet med inriktning på närområdet.

Ministerrådet blev under år 2000 upptaget som observatör i Arktiska rådet.

Mot bakgrund av den snabba utvecklingen i närområdet och behovet av en avstämning med andra nationella och internationella insatser beslutade ministerrådet år 2000 om en översyn av de strategiska målsättningarna för

närområdessamarbetet. En rapport, Närmare Norden, med förslag till reviderad nordisk närområdesstrategi lämnades hösten 2000. I rapporten föreslås ingen omedelbar förändring av definitionen av närområdet, men efterhand en ökad tonvikt på insatser i det ryska närområdet.

## **Nordiskt samarbete på sektorsnivå**

### *Kultur och medier*

I det danska ordförandeprogrammet på kulturområdet framhölls utvecklingen inom arkitektur, design, bildkonst och konsthantverk. Satsningen på barn och unga fortsatte med utgångspunkt i den särskilda handlingsplanen Ett kommande Norden som avser det nordiska barn- och ungdomskultursamarbetet 1996–2000. Huvudmålet för ministerrådets kultursamarbete inom barn- och ungdomsområdet är att stärka den nordiska identiteten. Under år 2000 har också medel beviljats för att stödja barnkulturforskningen.

Kulturektorn har ett särskilt ansvar att bekämpa främlingsfientlighet och rasism. I den strategi som lades fram till Nordiska rådets session i Oslo framhålls att de nordiska länderna genom respekt för kulturell mångfald skall motarbeta rasism och främja positiva värden. Inom kulturektorn skall särskilda åtgärder vidtas för att tillmötesgå tidens krav. Man bör satsa på att stärka rekryteringen av minoriteter på alla nivåer samt stödja verksamhet som är opinionsbildande och som ger uppmärksamhet.

Avtalet om Nordiska Film- och TV-fonden omförhandlades under år 1999. Fonden bygger på ett avtal mellan nio nordiska TV-bolag, fem nationella filminstitut och ministerrådet. Under de senaste fem åren har fonden stött produktion av drygt 200 filmer och TV-serier.

Nordiska kulturfonden är det viktigaste nordiska stödorganet för kulturaktiviteter på fältet. Under år 2000 har projekt för ett belopp på totalt 26,6 miljoner danska kronor beviljats bidrag. Totalt behandlade fonden under året 898 ansökningar.

Det nordiska samarbetet på medieområdet är viktigt i förhållande till EU:s arbete. Ministerrådet vill fortsatt föra en aktiv politik för att tillvarata nordiska intressen på medieområdet.

De fyra konstkommittéerna, Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén (Nordbok), Nordiska musikkommittén (Domus), Institutet för samtidskonst (NIFCA) och Teater och dans i Norden, har genom sina nätverk, seminarier och olika stödformer verkat för att sprida kunskap om nordisk konst. År 1999 gick Nordiska konst- och konstindustrikommittén (NKKK) och NIFCA samman. Den nybildade institutionen skall synliggöra kvalitativ visuell kultur i Norden och internationellt. Samtliga konstkommittéer har under år 2000 haft kontakt och i olika former bedrivit samarbete med sina motsvarigheter i Baltikum eller nordvästra Ryssland.

### *Utbildning och forskning*

Ministerrådet har fastställt en strategiplan för tiden 2000–2004 för utbildnings- och forskningssektorn i syfte att göra Norden till en föregångsregion

för utveckling av mänskliga resurser. Under 2000 fastställdes också nya handlingsplaner för nordiskt skolsamarbete, folkbildning och vuxenundervisning där betoning läggs på insatser för livslångt lärande, kompetensutveckling, kvalitets- och värdegrundsfrågor samt synlighet.

Språksamarbetet har alltid varit ett högprioriterat område i det nordiska samarbetet. En ny handlingsplan (2000–2004) för språksamarbetet (NORDMÅL) började tillämpas under året. Tyngdpunkten i språksamarbetet kommer under perioden att ligga på de små språkområdena i Norden, barn och ungas språkförståelse samt utvecklandet av ett nordiskt språknätverk. Årets NORDMÅL-konferens var ägnad de samiska språken och samisk kultur.

Ett informellt ministermöte om forskningssamarbete ägde rum i Århus i anslutning till en konferens för universitets- och högskolerektorerna i de nordiska länderna. IT-policygruppen är rådgivande till utbildnings- och forskningsministrarna. Enligt sitt nuvarande mandat (2000–2002) skall gruppen främst inrikta sig på att samla kunskap om kunskapssamhällets utveckling nationellt och internationellt och förmedla den till ledningsgrupper och andra policyorgan inom sektorn. IT-policygruppen har även tagit initiativ till projekt inom IT-området, t.ex. det nu pågående IDUN II-projektet (IT och data i undervisningen).

Ministerrådet anordnade i december ett seminarium om genomförandet av EU:s nya utbildningsprogram, Leonardo II och Sokrates II, med betoning på programmets betydelse för det livslånga lärandet. Ministrarna har under året informerat varandra om uppföljningen nationellt av den s.k. Bolognadeklarationen, till stöd för fortsatt utveckling av det europeiska samarbetet inom högre utbildning.

Under året har flera samarbetsprojekt på utbildningsområdet inletts med Baltikum och nordvästra Ryssland.

### *Miljö*

Ett nytt miljöhandlingsprogram för perioden 2001–2004 och en strategi för hållbar utveckling i Norden togs fram under året. Det nordiska samarbetets stora betydelse för närområdet, särskilt nordvästra Ryssland och Baltikum, understryks i skrivelsen.

En utvärdering av NEFCO (Nordic Environment Finance Corporation) har utförts och beslut fattats om ökade medel (5 miljoner danska kronor) till NEFCO:s miljöutvecklingsfond.

Det miljöpolitiska nordiska externa engagemanget har främst avsett initiativ i EU t.ex. om offentlig upphandling och EU:s nordliga dimension, kontakter med den nya ryska miljöadministrationen samt samnordiskt agerande i Arktiska rådet och i de globala förhandlingarna om långlivade organiska föreningar (POP:er).

Nordiska rådets natur- och miljöpris för år 2000 utdelades på Nordiska rådets session i Reykjavik i november till den norska miljöorganisationen Bellona för dess insatser i nordvästra Ryssland.



Målsättningen för det nordiska energipolitiska samarbetet är att främja en effektiv, konkurrenskraftig, säker och bärkraftig energiförsörjning i Norden och dess närområde. Samarbetet baseras på den energipolitiska redogörelsen till Nordiska rådet 1996 samt på uppföljning och utveckling av frågorna i statsministrarnas deklaration i Bergen 1997 om en bärkraftig energiförsörjning omkring Östersjön.

Under senare år har rekommendationer från Nordiska rådet som berört energisektorn i hög grad gällt elmarknadsfrågor och klimatpolitiska frågor, med en särskild inriktning på ekonomiska styrmedel.

Bergengruppen har ansvar för att bygga upp det nordiska samarbetets relationer inom energiområdet till Ryssland, de baltiska staterna, Polen och Tyskland. Under år 2000 har en överenskommelse träffats mellan Nordiska ministerrådet och Baltiska ministerrådet om samarbete rörande utveckling av energimarknader, erfarenhetsutbyte och finansiering av de baltiska samarbetskontoren. Överläggningar har också genomförts med ryska energimyndigheter, bl.a. om samarbetsmöjligheter mellan Nordiska ministerrådet och nordvästra Ryssland avseende energiforskning.

Samarbetet på det näringspolitiska området koncentrerades till aktuella frågor i de nordiska länderna, främst på områden där ett samarbete kan ge nordisk nytta utöver vad enskilda nationella insatser kan ge. Liksom föregående år fästes stor vikt vid de små och medelstora företagen.

Målet för det nordiska regionalpolitiska samarbetet är att understödja de nordiska ländernas nationella regionalpolitik genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

Arbetet inom jord- och skogsbrukssektorn koncentrerades på ett nytt handlingsprogram för sektorn och nya strategier för verksamheten inom institutioner och inom samarbetsorgan. I programmet betonas att hållbarhet verkar sammanbindande mellan de olika insatsområdena jordbruk, skogsbruk, genetiska resurser och biologisk mångfald, livsmedelssäkerhet och landsbygdsutveckling.

Som ett led i uppföljningen av FAO:s toppmöte om livsmedelssäkerhet 1996 arrangerades en tvärssektoriell ministerkonferens om säker mat.

Under året antogs en ny strategi för fiskerisamarbetet under perioden 2001–2004. Strategin tar sin utgångspunkt i deklarationen om ett hållbart Norden samt lyfter fram konsumentens roll och rätt till sund och säker mat.

Liksom under tidigare år var miljömärkning av fisk en prioriterad fråga. En arbetsgrupp har under året utarbetat kriterier för ett hållbart fiske. EU deltog i detta arbete som observatör.

De bostadssociala frågorna hade fortsatt hög prioritet inom det nordiska samarbetet. Den studie av mekanismer bakom bostadssegregationen som genomförts samt de goda exempel som lyfts fram ur detta arbete kommer nu att följas upp med en nordisk konferens som syftar till erfarenhetsutbyte för att förmedla slutsatser till ledande tjänstemän och politiker. Boendekostnaderna uppmärksammas i det nordiska samarbetet liksom frågor om bl.a. bärkraftig utveckling av bygg- och bostadssektorn och frågor om goda och

sunda bostäder som kan uppföras och underhållas på en ekologiskt hållbar grund.

På transportområdet genomfördes ett trafiksäkerhetsseminarium i Estland i september 2000. Planering av Östersjötrafiksäkerhetsdagar under år 2001 har inletts i samarbete med representanter från de nordiska och baltiska länderna samt Ryssland, Tyskland och Polen.

Det ekonomiska läget och den ekonomiska politiken i Norden har fortsatt varit ett centralt tema i dialogen mellan de nordiska finans- och ekonomiministerna under år 2000. Den nya ekonomin, skattefrågor och EU-relaterade frågor har också varit viktiga dagordningspunkter vid dessa möten. Ett nordiskt samarbete gällande inrivningsfrågor har påbörjats. De nordiska finans- och ekonomiministerna har kommit överens om att etablera en informationsordning avseende alkoholbeskattningen samt beskattningen av rederipersonal.

EU-frågor är en stående agendapunkt vid de nordiska finans- och ekonomiministermötena. Införandet av en gemensam europeisk valuta dryftades i olika sammanhang under året. Bland annat arrangerades en särskild eurokonferens i juni 2000 med representanter från ett brett spektrum av samhället. Vidare har ett gemensamt nordiskt agerande i EU på skatteområdet diskuterats.

Närområdet – framför allt de baltiska länderna – tenderar att bli en alltmer integrerad del av den nordiska ekonomiska sfären. Detta gäller inte minst Nordiska investeringsbankens verksamhet.

#### *Medborgarpolitik*

År 2000 godkände Nordiska rådet ett nytt samarbetsprogram för arbetsmarknadssektorn för perioden 2001–2004. Programmets huvudmål innefattar frågor om full sysselsättning, avskaffande av gränshinder, trygghet i arbetsmiljön och arbetslivet samt frågor som gäller den nordiska välfärdsmodellen.

En rapport om hinder för arbetskraftens rörlighet inom den nordiska arbetsmarknaden lämnades år 2000. I det fortsatta arbetet kommer insatser för att avskaffa sådana hinder att vara en prioriterad uppgift.

Under året skedde fortsatta satsningar i närområdet vad gäller det nordiska smittskyddsprojektet, Nordiska hälsovårdshögskolans utbildningsarbete i närområdet och vad gäller genomförandet av handlingsplanen för utsatta barn och unga i närområdet.

Det nordiska samarbetet på det konsumentpolitiska området har väglett av ett handlingsprogram som gäller t.o.m. år 2004. Frågor som särskilt prioriteras under perioden är konsumentaspekter på livsmedel, finansiella tjänster, konsumtion och miljö, nödvändighetstjänster, IT och konsumentforskning.

Antalet produkter med miljömärkningen Svanen fortsätter att öka. En tvärasektoriell grupp under de nordiska ämbetsmannakommittéerna för konsument- respektive miljösektorn har utvärderat det nordiska miljömärkningsystemet och överlämnade sin rapport till ämbetsmannakommittén för konsumentfrågor i januari 2001.

Gränsöverskridande handel fortsätter att vara en viktig fråga inom det nordiska samarbetet, och konsumentministrarna har enats om att frågan bör

prioriteras i det konsumentpolitiska samarbetet. Amsterdamfördraget har gett konsumentpolitiken en starkare ställning inom EU.

I juni 2000 tog samarbetsministrarna beslut om att integrera ett köns- och jämställdhetsperspektiv i all verksamhet. I förslaget till program för nordiskt jämställdhetsarbete 2001–2005 är en grundhållning att det på alla områden av samhället är nödvändigt att arbeta mer målmedvetet för att främja jämställdhet, lika värde och lika möjligheter för kvinnor och män och motarbeta de barriärer för kvinnors och mäns utveckling som fortfarande finns.

Inom ramen för det nordiska samarbetet inom justitiesektorn har brottslighet med rasistiska förtecken behandlats i olika sammanhang. Under år 1999 togs det fram en rapport för att kartlägga den praktiska tillämpningen av gällande rätt avseende främlingsfientlighet och rasism i Norden. Gruppen har också övervägt behovet av gemensam nordisk lagstiftning på området men dragit slutsatsen att något sådant behov inte föreligger för närvarande. Där emot underströks vikten av ett tätt nordiskt samarbete när det gäller förebyggande och bekämpning av brottslighet med nazistiska eller rasistiska förtecken.

Under året lades även stor vikt vid bekämpande av handel med kvinnor. Vid justitieministernmötet år 2000 beslutade ministrarna att de nordiska länderna bör arbeta för att samarbetsavtal ingås mellan Europol å ena sidan och Norge och Island å den andra, för att säkerställa att de nordiska länderna deltar i ett stärkt europeiskt polissamarbete inom området.

De nordiska regeringarna bedriver sitt samarbete i asyl- och migrationsfrågor i den nordiska samrådsgruppen på hög nivå för flyktingfrågor, NSHF. Sverige är ordförande i gruppen under 2001. Bland de frågor som varit aktuella år 2000 kan nämnas Kosovo, återvändande eller återtagande, arbetskraftsinvandring och förberedelserna inför de nordiska ländernas inträde i Schengensamarbetet. Globala konsultationer och skyddsfrågor har särskilt uppmärksammats inför 50-årsjubileet av FN:s flyktingkonvention år 2001.

En av de viktigaste uppgifterna inom ungdomsområdet är bidragsgivning till ungdomsorganisationernas nordiska nätverk och till olika ungdomsprojekt. Utvecklingen av ungdomssamarbetet mellan Östersjöstaterna är också en prioriterad fråga. Insatser på detta område sker i nära samverkan med andra regionala samarbetsorganisationer, exempelvis Östersjöstaternas råd (CBSS).

#### *Säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete*

Sedan 1997 diskuteras säkerhetspolitiska frågor vid Nordiska rådets sessioner. Det tar sig uttryck i bl.a. att de nordiska utrikesministrarna respektive de nordiska försvarsministrarna lämnar gemensamma redogörelser vid sessionerna och deltar i debatten.

Kärnan i det nordiska försvarsrelaterade samarbetet utgörs främst av verksamheten inom det fredsfrämjande området. För att underlätta samarbete, koordinering och effektivisering av nordiska resurser skapades NordSamFN i slutet av 1960-talet. Denna ersattes år 1997 av en ny samarbetsstruktur benämnd Nordcaps (Nordic Co-ordinated Arrangement for Military Peace Support). I april 1998 kom de nordiska försvarsministrarna överens om att

fördjupa och utveckla det nordiska samarbetet ytterligare inom Nordcaps. Fortsatta initiativ togs för att möjliggöra för de nordiska länderna att vid behov kunna sända ut en gemensam styrka av brigads storlek (mellan 2 000 och 5 000 man) för fredsfrämjande insatser. Under ett möte i april 2000 kom de nordiska försvarsministrarna överens om styrkans ambitionsnivåer, uppgifter, tidsplaner för införande samt att ett fast planeringsorgan skulle inrättas i Sverige. Syftet är att möjliggöra att ett samordnat nordiskt militärt bidrag inom en brigads ram kan bli tillgängligt. Brigaden skall kunna användas inom ett brett spektrum av fredsfrämjande insatser från den 1 juli 2003 och inom FN:s, EU:s och Nato eller Partnerskap för freds (PFF:s) ramar. Den nordiska brigaden är ett exempel på den pågående utvecklingen mot en alltmer multinationell europeisk krishanteringsförmåga.

Under året utvecklades ytterligare samarbetet kring minröjning som omfattar områden såsom forskning, materielutveckling, industrifrågor, utbildningsfrågor samt fredsfrämjande och humanitära insatser.

Sedan hösten 1997 finns ett handlingsprogram för nordiskt försvarsmiljö-samarbete. Sverige leder arbetet med ett gemensamt nordiskt utnyttjande av anläggningar för miljöfarlig verksamhet, exempelvis skjutfält. En prioriterad del i samarbetet är försvarsmiljöbistånd till staterna i Östersjöområdet. Norge leder detta arbete, i vilket även USA deltar.

De nordiska länderna stöder uppbyggnaden av de nationella estniska, lettiska respektive litauiska försvarsförmågorna inom ramen för projekten Baltbat (Baltic Battalion), Baltron (Baltic Naval Squadron) och Baldefcol (Baltic Defence College). Kunskapsöverföring inom flera områden, bl.a. demokratisk kontroll och styrning av försvarsmakter, modernt ledarskap, totalförsvar, operationskonst och taktik med nordisk profil som grund är från svenska utgångspunkter betydelsefull.

Under år 2000 har ramavtalet om nordiskt försvarsmaterielsamarbete från 1994 omarbetats med innebörd att avtalet skall tillämpas också på bilateralt samarbete mellan länderna. I övrigt kvarstår syftet med det omarbetade avtalet att genom samarbete uppnå ekonomiska, tekniska och industriella fördelar.

## Redogörelse till riksdagen 2000/01:NR1

Huvudfrågor vid 52:a sessionen gällde Nordens plats i världen, både genom dess medverkan i EU:s nordliga dimension och de utblickar som grundades på Vismanspanelens rapport Norden 2000 – öppet för världens vindar och den rapport om globaliseringen som presenterades inför sessionen 1999.

Debatten med anledning av rapporten visade på en bred parlamentarisk enighet om att rådets struktur måste förändras för att bl.a. förbättra samspelet med de nationella parlamenten. Därför måste man diskutera det politiska sakinnehållet i rådets arbete, så att en reformerad utskottsindelning motsvarar de sakområden som framöver blir prioriterade.

Liksom de senaste åren har säkerhetspolitiken i vid bemärkelse intagit en prominent plats i rådets arbete. Under år 2000 tillsattes en arbetsgrupp för konfliktförebyggande civil krishantering. Rådet tillsatte även en särskild arbetsgrupp mot rasism, främlingsfientlighet, integration och livskvalitet i

flyktingmottagning i Norden. Presidiet hemställde även i ett särskilt uttalande mot rasism och nynazism om att de nordiska länderna årligen skall redovisa vad som gjorts i respektive land för att komma till rätta med rasism, främlingsfientlighet och diskriminering i vardagen.

Ett problem som ofta berörs i rådets debatter och utskottens betänkanden är ministerrådets och regeringarnas bristande uppföljning av rådets rekommendationer.

## Sammanfattning av motionerna

### Motioner med anledning av skrivelse 2000/01:90

I den enskilda motionen 2000/01:U9 (mp) krävs i *yrkande 1* att samerna bör ges rätt att delta i den nordiska gemenskapen på samma villkor som andra folk i Norden, dvs. bl.a. som fullvärdiga medlemmar i Nordiska rådet. Som ett motiv framhålls att samer har levt och bott i norra Skandinavien så länge det funnits människor där. I *yrkande 2* framhålls vikten av att resurser avsätts för att komma till rätta med atomavfallet på Kolahalvön. I *yrkande 3* föreslås regeringen verka för ett beslut i Nordiska ministerrådet om att utse Museum Anna Nordlander i Skellefteå till kvinnomuseum. I *yrkande 4* föreslås ökade satsningar på nordisk barnfilm och i *yrkande 5* framhålls behovet av kontinuerlig finansiering till medieforskningsinstitutet Nordicom.

En nordisk filmproduktionsfond för ländernas ursprungsbefolkningar bör inrättas enligt samma motion *yrkande 6*. Enligt motionären bör regeringen verka för ökat stöd för marknadsföring av nordisk litteratur, musik, film, teater och dans (*yrkande 7*). De nordiska ländernas och närområdets olika rovdjurspolitik bör enligt motionären bli föremål för erfarenhetsutbyte i Nordiska rådet (*yrkande 9*). Vidare framhålls i *yrkande 10* att den ökade handeln med kvinnor över gränser och inom länderna nödvändiggör ökat nordiskt regeringssamarbete och insatser på regeringschefsnivå. Slutligen krävs i *yrkande 11* att initiativ bör tas som leder till ett förverkligande av grannlands-TV i Norden.

I kommittémotion 2000/01:U10 (fp) erinras om att Island och de två självstyrande områdena Färöarna och Grönland inom ramen för det traditionella nordiska samarbetet bildar en västnordisk region, som också samarbetar parlamentariskt inom ramen för Västnordiska rådet. Enligt motionärerna finns viss oro från västnordisk sida över att fokus i det nordiska samarbetet kommer att flyttas öster- eller söderut på bekostnad av samarbetet med Västnorden. Mot denna bakgrund är det angeläget att stärka samarbetet med Västnorden (*yrkande 1*). Detta bör bl.a. ske genom förbättrade kommunikationer inom och med Västnorden (*yrkande 2*). Genom att installera modern IT-teknologi skulle också frågor rörande telemedicin, distansundervisning och forskningssamarbete kunna få ökad betydelse och innebära en välkommen förbättring för berörda människor (*yrkande 3*). Avslutningsvis framhålls (*yrkande 4*) vikten av att de nordiska länderna på nordisk nivå löser de frågor som kan bidra till ett genomförande av grannlands-TV i det digitala nordiska TV-nätet.

I enskild motion 2000/01:U11 (m) yrkande 1 framhålls behovet av att i det nordiska samarbetet söka utveckla metoder för ett nordiskt erfarenhetsutbyte och lagstiftningssamarbete om barnkonventionens implementering, i synnerhet dess tillämpning i det nordiska familjerättsliga samarbetet.

I motionens yrkande 2 framhålls behovet av att i det nordiska samarbetet söka uppnå gemensamma synsätt om vikten av en biologisk mångfald i den nordiska faunan.

I motion 2000/01:U12 (kd) framhålls att det nordiska samarbetet vilar på en grundval av ett gemensamt kulturarv och en gemensam historia och på en värdegemenskap i frågor om människosyn, demokrati och folklig förankring i politiken. I syfte att ytterligare förankra Nordiska rådet i respektive lands parlament föreslås därför ett initiativ för att inrätta en nordisk dag, att högtidlighållas på samma dag i alla nordiska länders respektive parlament (yrkande 1). Som ett uttryck för den ökade vikt som Kaliningrad har i det nordiska närområdet föreslås en ”informationspunkt” bli inrättad i den ryska enklaven Kaliningrad (yrkande 2). Samernas representation i Nordiska rådet bör enligt yrkande 3 få en snar och positiv lösning exempelvis genom att Nordiska samiska parlamentariska rådet får utse några representanter eller genom att varje lands sameting får utse en representant. Vidare framhålls i yrkande 4 vikten av att det nordiska miljöarbetet i större utsträckning också måste omfatta länderna kring Östersjön, Barents hav och Arktis.

I motion 2000/01:U13 (m) framhålls att Danmark möjliggjort bekvämlighetsregistrering – och därmed skattefrihet – för sin färjenäring, något som får stor påverkan även på färjerederier i Sverige, Norge och Finland. Enligt motionärerna kan de danska reglerna leda till liknande lagstiftning i andra länder i Norden med risk för att en av grundvalarna i skattesystemet – skatt efter bärkraft – bryts sönder och en hel yrkeskategori skattebefrias. Regeringen bör i Nordiska rådet ta upp förhandlingar om beskattningsvillkoren för färjebesättningar på linjer mellan de nordiska länderna

I kommittémotion 2000/01:U14 (m) framhålls att Estland, Lettland och Litauen bör erbjudas medlemskap i Nordiska rådet (yrkande 1). Med hänvisning till att många Europafrågor har en nordisk dimension föreslås att också ledamöter av EU-parlamentet skall kunna nomineras av riksdagen till Nordiska rådet (yrkande 2). I yrkande 3 pläderas för en aktiv roll i det nordiska samarbetet för utskotten i de olika nordiska ländernas parlament. Enligt förslaget skulle de nationella utskotten kunna ta initiativ som också kunde beredas gemensamt med motsvarande utskott i övriga medlemsländer. Slutligen framhålls i yrkande 4 behovet av fortsatt reformering av Nordiska rådet i syfte att göra rådet till en dynamisk och kraftfull församling med fokusering på aktuella frågor med nordisk anknytning.

#### **Motion från allmänna motionstiden 1999/2000**

I den enskilda motionen 1999/2000:U902 (c) framhålls att norska myndigheter utreder möjligheter att spränga de grunda trösklar som är karaktäristiska för Idefjorden i syfte att djupgående fartygstonnage skall kunna passera.

De miljömässiga följderna av en sådan sprängning har ifrågasatts, enligt motionären, som anser att regeringen bör verka mot att sådan sprängningar sker i detta mycket känsliga svensk-norska vatten.

2000/01:UU13

### **Motioner från allmänna motionstiden 2000/01**

I den enskilda motionen 2000/01:U217 (kd) yrkande 19 angående samarbetet i närområdet anser motionärerna att de olika samarbetsformerna bör samordnas i största utsträckning. Motionärerna pekar på att det på senare år vuxit upp en mängd olika organisationer i närområdet och finner det därför önskvärt att regeringen gör en översyn av alla samarbetsformer i Norden och Baltikum m.m. i syfte att utreda eventuella möjliga och motiverade sammanslagningar av organisationer och för att se vilka samarbetsformer som kan vara de mest effektiva med sikte på framtidens krav och behov.

I den enskilda motionen 2001/01:U638 (c) framhålls att de senaste årens ökade samarbete över den norsk-svenska gränsen är mycket positivt, men att en alltmer sammanvävd internationell marknad med större rörlighet över gränserna förutsätter ytterligare investeringar i syfte att uppmuntra ett större utbyte av arbete, utbildning och kultur. Särskilda insatser bör i detta avseende göras för att stärka regionen Värmland-Dalarna (yrkande 1). Motionärerna föreslår också att medel anslås för en genomgående vägförbindelse med god standard i östvästlig riktning över läns- och riksgränsen mellan Värmland, Dalarna och Norge (yrkande 2).

I den enskilda motionen 2000/01:U661 (fp) yrkande 20 framhålls att Nordiska rådet inte sedan början av 1990-talet behandlat frågor om de homosexuellas situation och att det nu finns anledning att på nytt arbeta för ett utökat nordiskt samarbete i dessa frågor. Som exempel på angelägna nordiska samarbetsfrågor nämns behovet av en internationell partnerskapskonvention där Nordiska rådet skulle kunna ta initiativ till upprättandet av en sådan samt frågor som gäller barn till par av samma kön.

I den enskilda motionen 2000/01:U701 (m) yrkas att de baltiska staterna beviljas medlemskap i Nordiska rådet. Detta motiveras med att rådets kontakter med de baltiska staterna blivit allt intensivare samt att det nordiska samarbetet efter den s.k. Vismansrapporten går in i ett nytt skede, där bl.a. en ny närområdesstrategi för rådet kommer att presenteras.

I den enskilda motionen 2000/01:K295 (fp) yrkande 2 krävs att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Nordiska rådets årliga session liksom tidigare skall avhållas under perioden februari-mars.

### **Utskottets överväganden**

I motion 2000/01:U217 (kd) yrkande 19 förespråkas en översyn av alla samarbetsformer i Norden, Östersjöområdet och Baltikum i syfte att eventuellt kunna effektivisera arbetet med sikte på framtidens krav och behov.

Utskottet noterar att ett förslag till en reviderad nordisk närområdesstrategi ("Närmare Norden") har utarbetats inom Nordiska ministerrådet under år

2000. I rapporten behandlas bl.a. frågan om koordinering i förhållande till andra aktörer. Det framhålls att samarbetet bör stärkas och synliggöras i förhållande till bl.a. Östersjöstaternas råd (CBSS), Barentsrådet och Arktiska rådet. Rapporten utgjorde underlag för ett ministerrådsförslag som nyligen lämnats till Nordiska rådet som har att ta ställning till det vid sin session i Köpenhamn i oktober 2001.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U217 (kd) yrkande 19 kan besvaras.

I motion 2000/01:U638 (c) yrkande 1 förespråkas åtgärder för att i samarbetet med Norge stärka regionen Värmland–Dalarna och i yrkande 2 att medel anslås för bättre vägförbindelser i öst-västlig riktning sträckan Gävle–Falun–Malung – ny sträckning genom Torsby kommun till Kongsvinger–Oslo.

Utskottet konstaterar att en ”handlingsplan för en fördjupad integration mellan Norge och Sverige” arbetats fram mellan de bägge länderna under år 2000. Denna plan utgår från en inventering av olika konkreta gränshinder som förekommer för enskilda, företag och organisationer verksamma i gränsregionerna eller i båda länderna generellt. En norsk-svensk arbetsgrupp har tillsatts för att följa upp de rekommendationer till åtgärder som återfinns i handlingsplanen.

I november år 2000 presenterades även förstudien Den Skandinaviska Arenan, som är resultatet av en utredning som tillsattes i perspektivet av det omfattande gränsöverskridande arbete som pågår i den sydvästskandinaviska regionen. I första hand avser detta utbytet över gränsen mellan Sverige och Norge samt den ökade integrationen i Öresundsregionen.

Utskottet har vidare inhämtat att ett nära samarbete på regeringsnivå förekommer mellan Sverige och Norge när det gäller utvecklingen av de mest angelägna transportstråken mellan de bägge länderna. Det gäller bl.a. utvecklingen av vägarna E 6, E 18 och järnvägen Oslo–Göteborg–Köpenhamn respektive Oslo–Stockholm. Vägverket i Norge och Sverige har också ett nära samarbete i syfte att samordna sina insatser på vardera sidan om gränsen.

Regeringen har aviserat att den under hösten 2001 kommer att överlämna en proposition till riksdagen med infrastrukturriktning för omställning till ett hållbart transportsystem. En utgångspunkt för denna proposition kommer att vara handel och kommunikationer med våra grannländer såväl runt Östersjön som västerut. Frågan om bättre kommunikationer längs stråket Gävle–Falun–Malung–Torsby–Kongsvinger bör därför enligt utskottets mening hänskjutas till riksdagens prövning av den kommande propositionen och den därefter följande infrastrukturplaneringen som genomförs av Vägverket och respektive länsstyrelser.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U638 (c) yrkandena 1 och 2 kan besvaras.

I motion 2000/01:U661 (fp) yrkande 20 föreslås ett utökat nordiskt samarbete vad gäller de homosexuellas rättigheter, bl.a. i fråga om initiativ till en



internationell partnerskapskonvention samt frågor som gäller barn till par av samma kön.

Utskottet konstaterar att frågor om de homosexuellas situation och rättigheter löpande behandlats inom ramen för de samråd som förekommer mellan de ansvariga departementen i de nordiska länderna inom främst familjerättens område. En fråga som berörts under dessa samråd har gällt barn till par av samma kön; bl.a. har svenska regeringen informerat om innehåll och förslag i betänkande SOU 2001:10 från kommittén om barn i homosexuella familjer.

Vad gäller frågan om utarbetande av en internationell partnerskapskonvention har Danmark, Finland, Norge och Sverige vid ett möte inom Haagkonferensen för internationell privaträtt i Haag i maj 2000 agerat gemensamt till förmån för ett förslag om att intensiviera arbetet med registrerat partnerskap och samboförhållanden. Samarbetet har även omfattat nära kontakter inför möten inom internationella organisationer i syfte att bättre kunna föra fram och få gehör för gemensamma åsikter.

Som följd av nordiskt samarbete har också vissa uppmjukningar gjorts i de nordiska ländernas respektive partnerskapslagar i frågan om villkoren för att registrera partnerskapet (det s.k. anknytningskravet).

Före den 1 juli 2000 fick partnerskap registreras i Sverige endast om minst en av partnerna var svensk medborgare med hemvist i Sverige. Utformningen av anknytningskravet ledde i vissa situationer till att nordiska medborgare som var bosatta i ett annat nordiskt land inte kunde registrera partnerskap vare sig i hemvistlandet eller medborgarskapslandet, trots att båda staterna hade regler om registrerat partnerskap (den s.k. nordiska luckan).

Anknytningskraven i de nordiska partnerskapslagarna har tagits upp vid överläggningar med företrädare för ansvariga departement i Danmark, Finland, Island och Norge, varvid överenskommelse träffats mellan de länder som har partnerskapslagar – dvs. Danmark, Island, Norge och Sverige – om att se över sina nationella regler i syfte att undanröja den s.k. nordiska luckan. Som följd härav ändrades också den svenska partnerskapslagen år 2000.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U661 (fp) yrkande 20 kan besvaras.

I motionerna 2000/01:U9 (mp) yrkande 1 och 2000/01:U12 (kd) yrkande 3 krävs att samerna skall beviljas fullvärdigt medlemskap i Nordiska rådet.

Utskottet vill med anledning av dessa två yrkanden hänvisa till vad det anförts i samma fråga i sitt betänkande 1999/2000:UU9:

Frågan om samernas ställning i det nordiska samarbetet har varit föremål för diskussion under en längre tid, och utskottet har vid flera tidigare tillfällen tagit ställning till frågan. Sedan 1994 har samerna ställning som observatörer i Nordiska rådet, med yttranderätt i generaldebatten. Beslutet togs mot bakgrund av att endast ledamöter i nordiska parlament eller självstyrelseorgan kan ingå i Nordiska rådet. Inom gällande överenskommelser finns det således ingen möjlighet att ge samerna ställning som medlemmar. Frågan är dock föremål för utredning av rådet.

Liksom vid tidigare tillfällen vill utskottet framhålla nödvändigheten av att i frågor som rör den samiska befolkningen ha fortlöpande och konstruktiva

kontakter med företrädare för denna. Det är självklart att Nordiska rådets olika organ tar sådana kontakter, vilket också görs inom ramen för gällande bestämmelser.

Utskottet ser det också som väsentligt att samiska intressen även beaktas på såväl nationell som mellanstatlig nivå. Som exempel på pågående verksamhet med denna inriktning kan nämnas den pågående Rennäringspolitiska utredningen, vars mandat kommer att förlängas till våren 2001, och den svenska Renbeteskommissionen (och en norsk motsvarighet), vars arbete i förlängningen syftar till att reglera förhållandena då den svensk-norska renbeteskonventionen löper ut 2002. Av stor betydelse är också frågan om eventuell svensk anslutning till ILO-konventionen nr 169 om ursprungsfolkens rättigheter, som är föremål för vidare utredning inom Regeringskansliet.

Utskottet noterar också att det nordiska samarbetet stärkts på området. Både Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet bedriver ett omfattande samarbete med samernas organisationer och ger även stöd till flera av dessa. I april 2000 ägde för första gången ett nordiskt sameministermöte rum mellan de för samefrågor ansvariga ministrarna från Finland, Norge och Sverige. Avsikten är att senare i år hålla ett gemensamt möte med ministrarna och sametingspresidenterna i de tre länderna. De nordiska sameministrarna diskuterade bl.a. frågan om en Nordisk samekonvention, vilket nu är föremål för remissförfarande i de tre länderna.

Utskottet har vidare inhämtat att regeringen avser att redovisa dessa och andra frågor rörande samerna i en särskild skrivelse till riksdagen under hösten 2000. Utskottet avvaktar regeringens skrivelse innan det uttalar sig om samernas ställning i Nordiska rådet.

Utskottet vidhåller sin uppfattning samt konstaterar att regeringens skrivelse rörande samerna enligt ny uppgift kommer att överlämnas till Riksdagen under hösten 2001. Enligt vad utskottet inhämtat kommer också ett medlemsförslag angående samernas deltagande att prövas i anslutning till att Nordiska rådet vid sin 53:e session i oktober 2001 behandlar Vismanspanelens rapport.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U9 (mp) yrkande 1 och 2000/01:U12 (kd) yrkande 3 kan besvaras.

I motion 2000/01:U9 (mp) yrkande 2 framhålls behovet att av avsätta resurser för förstöring av atomavfallet på Kolahalvön. I motion 2000/01:U12 (kd) yrkande 4 yrkas även att i det nordiska miljösamarbetet ges högre prioritet åt insatser i nordvästra Ryssland, inklusive Murmanskområdet.

Utskottet konstaterar att de frågor som berörs i dessa yrkanden är högt prioriterade inom det nordiska samarbetet. Under år 2000 har också ett förslag till reviderad nordisk närområdesstrategi (Närmare Norden) presenterats inom Nordiska ministerrådet. I rapporten framhålls vikten av att närområdesarbetet successivt bör flyttas till det ryska närområdet i Östersjö- och Barentsregionerna. Denna bedömning anknyter även till slutsatserna i proposition 2000/01:119 Europa i omvandling – Sveriges utvecklingssamarbete med Central- och Östeuropa. Där framhålls att ”det är regeringens bedömning att fortsatta svenska insatser på miljöområdet i Ryssland och Ukraina är angelägna. Det bilaterala stödet bör ske i nära samverkan med och komplettera det stöd som lämnas på gemensam nordisk basis genom NIB och

NEFCO. Dessutom bör det bilaterala stödets katalytiska funktion utnyttjas i syfte att få fram resurser från andra lån- och biståndsgivare.”

Centrala inslag i det svenska miljösamarbetet med Öst- och Centraleuropa har varit förvaltningsstöd, institutionsuppbyggnad och stöd till investeringar för vattenförsörjning och avloppsrening inom ramen för Åtgärdsprogrammet för Östersjön. Andra områden har gällt minskad miljöpåverkan från jordbruket, liksom avfallshantering och behandling av oljespill och fartygsavfall. Detta betyder att omfattande insatser redan genomförts med svenskt stöd för att förebygga och avhjälpa utsläpp i den marina miljön.

Beträffande stödet till Ryssland har detta bl.a. genomförts via Naturvårdsverket och flera länsstyrelser som arbetat med stöd till de regionala miljövårdsmyndigheterna, inte minst i nordvästra Ryssland. Stödet har bl.a. inriktats på naturvård, miljöutbildning, miljöinformation, vattenvård och lagstiftningsfrågor. Naturvårdsverket har också bidragit till upprättandet av avtal och överenskommelser mellan länder som delar gemensamma vatten (Ryssland–Lettland–Vitryssland respektive Ryssland–Estland). Via Sida kommer Sverige att stödja två större projekt inom vatten- och avloppssektorn i Kaliningrad respektive S:t Petersburg. Ytterligare insatser inom miljöområdet, i synnerhet i nordvästra Ryssland, torde kunna förutses.

De svenska insatserna för att förbättra kärnsäkerheten och strålskyddet i Central- och Östeuropa har pågått sedan 1992. Sammanlagt har ca 600 miljoner kronor anslagits för bilaterala insatser för detta ändamål. Sverige har därutöver bidragit med ca 180 miljoner kronor till kärnsäkerhets- och strålskyddsinsatser finansierade via EBRD (48 miljoner till Tjernobylfonden, 85 miljoner till Kärnsäkerhetsfonden och 50 miljoner till Fonden för avveckling av Ignalina – samtliga tre fonder administrerade av EBRD).

Målet för det svenska kärnsäkerhetsprogrammet, som genomförs av Statens kärnkraftsinspektion (SKI) och Statens strålskyddsinstitut (SSI), är att så långt som möjligt minska sannolikheten för att en kärnkraftsolycka med stora radioaktiva utsläpp skall inträffa vid något av kärnkraftverken i det geografiska område som omfattas av samarbetet. Insatserna har hittills koncentrerats till kärnkraftverket Ignalina i Litauen men åtgärder har också genomförts i Ryssland, bl.a. vid Kola kärnkraftverk. Ytterligare insatser för att stärka strålskyddet i Ryssland planeras.

Beträffande använt kärnbränsle och radioaktivt avfall är målet att detta skall tas om hand, mellanlagras och slutförvaras på ett från säkerhets- och miljösynpunkt acceptabelt sätt. Det radioaktiva avfallet i nordvästra Ryssland bör härvid ägnas särskild uppmärksamhet, inte minst på grund av dess omfattning och det sätt på vilket det i dagsläget förvaras.

Behovet av stöd till Ryssland på områdena reaktorsäkerhet, utbränt kärnbränsle och radioaktivt avfall är stort. Möjligheterna att bistå Ryssland på dessa områden är dock begränsade i avsaknad av ett juridiskt ramverk som bl.a. reglerar frågor som tullar, skatter och ansvar i händelse av atomskada. En multilateral förhandlingsprocess med Ryssland och ett antal potentiella givarstater, däribland de nordiska länderna, pågår sedan ett par år för att lösa dessa frågor och bereda vägen för konkreta insatser rörande bl.a. det radioaktiva avfallet i nordvästra Ryssland. Utskottet har inhämtat att det är en fråga av mycket hög prioritet för regeringen att genom ett aktivt agerande bidra

till att ett sådant avtal kommer till stånd under det svenska EU-ordförandeskapet våren 2001.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U9 (mp) yrkande 2 och 2000/01:U12 (kd) yrkande 4 kan besvaras.

I motion 2000/01:U9 (mp) yrkande 3 begärs att regeringen skall verka för att Museum Anna Nordlander blir nordiskt centrum för kvinnokonst.

Utskottet konstaterar att ett medlemsförslag i samma ärende redan avslagits av Nordiska rådets presidium 19 oktober 2000 på rekommendation av rådets Nordenutskott.

Utskottet hänvisar även till de möjligheter som finns för nordiska kulturinstitutioner att söka finansiering för sin verksamhet genom bl.a. NIFCA (Nordisk Institut för samtidskonst), samt Nordisk Kulturfond vars uppgift är att främja det kulturella samarbetet mellan de nordiska länderna genom att bevilja bidrag till samarbetsprojekt inom allmänskultur, konst, utbildning och forskning.

Utskottet konstaterar även att det i årets nordiska budget har införts en ny budgetpost för satsningar på strategiska nordiska kulturprojekt. Dessa medel söks av institutionerna, och bland prioriteringarna för 2001 ingår att påvisa resultaten av nordiskt konstnärligt skapande.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U9 (mp) yrkande 3 kan besvaras.

I motion 2000/01:U9 (mp) yrkande 4 begärs ökade satsningar på gemensam nordisk produktion av barnfilm, och i motion 2000/01:U9 (mp) yrkande 6 begärs inrättande av en nordisk filmproduktionsfond för ländernas ursprungsbefolkningar.

Utskottet noterar de möjligheter som finns att erhålla stöd via Nordiska film- och TV-fonden. Denna har till uppgift att främja produktion och distribution av nordiska audiovisuella verk (film och TV). Fonden kan delta i finansiering av audiovisuella produktioner av hög kvalitet, omfattande alla former av fiktion (spelfilm, TV-fiktion, TV-serier) samt kreativa dokumentärfilmer, som är ägnade för biografvisning, videodistribution m.m. och som anses ha en tillfredsställande marknads-/publikpotential i Norden. Särskild hänsyn tas till produktioner riktade till barn och unga. Under år 2000 beviljade fonden bl.a. medel till 6 långfilmer och 2 TV-serier för barn och ungdom. Av de kortfilmer som erhållit medel från fonden var samtliga riktade till barn och av dokumentärfilmerna var 5 av 22 för barn och unga.

Vad gäller stöd för filmproduktion för ursprungsbefolkningar konstaterar utskottet även att inom den nordiska kultursektorn finns en post för samiskt samarbete. Medlen förvaltas av ett kulturutskott som utnämns av samiska konstnärsorganisationer och Samerådet. När det gäller Grönland har Nordens institut i Grönland (NAPA) möjlighet att ge stöd för sådan film som motionären avsett.

Sammanfattningsvis finner utskottet att de frågor som berörs av motionären bör avgöras av Nordiska rådet, inom ramen för dess budgetbehandling.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U9 (mp) yrkande 4 och 2000/01:U9 (mp) yrkande 6 kan besvaras.

I motion 2000/01:U9 (mp) yrkande 5 framhålls behovet av kontinuerlig finansiering av Nordicom.

Utskottet konstaterar att Nordiskt informationscenter för medie- och kommunikationsforskning (Nordicom) fyller en värdefull uppgift vad gäller att bl.a. insamla och sammanställa kunskap från forskningen om medie våld och dess roll i barns och ungas liv. För ändamålet har ett internationellt informationscentrum ("clearing house") för forskning om barn och medie våld etablerats.

År 2000 uppgick budgeten för Nordicom till drygt 8 miljoner DKK. Av budgeten svarade nationella medel från de nordiska länderna för 75 % av finansieringen av Nordicom medan Nordiska ministerrådet bidrog med ca 25 %. En relativt stor del av finansieringen utgörs av projektmedel och försäljningsintäkter.

Enligt utskottets mening prövas frågan om fortsatt nordisk finansiering av Nordicom lämpligen i anslutning till behandlingen i Nordiska rådet av den nordiska budgeten.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U9 (mp) yrkande 5 kan besvaras.

I motion 2000/01:U9 (mp) yrkande 7 begärs ökat marknadsföringsstöd för nordisk kultur i Europa och internationellt.

Utskottet konstaterar att visst marknadsföringsstöd för detta ändamål är en högt prioriterad uppgift i det nordiska kultursamarbetet. Ett stöd av det slag som motionären efterlyser finns i form av det s.k. Kulturprojekt i utlandet vilket har till uppgift att öka kunskapen om nordisk kultur internationellt och att befrämja det nordiska kultursamarbetet med länder och regioner utanför Norden. Genom konsttidskriften NU – Nordic Art Review – sprids information om nordisk bildkonst både i Europa och USA. Tidskriften erhåller stöd från den nordiska budgeten.

Mot denna bakgrund anser utskottet att frågan om ett eventuellt ökat marknadsföringsstöd för nordisk kultur i Europa och internationellt lämpligen bör prövas av Nordiska rådet i anslutning till behandlingen av den nordiska budgeten.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U9 (mp) yrkande 7 kan besvaras.

I motionerna 2000/01:U9 (mp) yrkande 11 och 2000/01:U10 (fp) yrkande 4 krävs att regeringen skall ta initiativ som leder till inrättande av grannlands-TV i Norden så att invånare i de nordiska länderna skall kunna få tillgång till public service-kanalerna i vart och ett av de nordiska länderna.

Utskottet finner att motionerna tar upp en angelägen fråga mot bakgrund av att svenska TV-tittare av bl.a. geografiska, tekniska och kommersiella skäl ofta har sämre möjligheter än sina nordiska grannar att ta del av de nordiska grannländernas public service-program. Att så är fallet beror bl.a. på att de svenska kabel-TV-bolagen till skillnad från kabel-TV-leverantörerna i exem-

pelvis Norge och Danmark inte har funnit det tillräckligt kommersiellt intressant att ha nordiska TV-program i sitt utbud.

Utskottet hänvisar till vad det anfört med anledning av motioner i samma ärende i betänkande 1999/2000:UU9:

Utskottet vill inledningsvis instämma i det önskvärda i att svenska TV-tittare får tillgång till utbudet av public service-kanaler från övriga Norden. Möjlighet att ta del av nordisk TV främjar såväl förståelsen för grannländerna som kunskaper i de nordiska språken. Utbudet av TV-kanaler och program från de övriga nordiska länderna har ökat under senare år, mycket tack vare utbyggnaden av kabel-TV, som i dag ca 60 % av de svenska tittarna är anslutna till. Vissa av kabel-TV-företagen har dock valt att inte erbjuda nordiska program. Inom ramen för Nordvisionsarbetet finns också sedan decennier ett utbyte av program och gemensam produktion mellan public service-företagen i de nordiska länderna.

I sammanhanget bör det understrykas att yttrandefrihetsgrundlagen innebär att det är kabel-TV-företagen som självständigt avgör vilka kanaler de skall erbjuda, utöver de svenska public service-kanaler de är skyldiga att sända. Att ålägga distributörerna för kabel-TV att sända andra nordiska länders public service-TV skulle således erfordra en ändring i yttrandefrihetsgrundlagen.

Samtidigt håller den ökade digitala TV-distributionen på att ge de nordiska medborgarna ett ytterligare utökat utbud av kanaler. Utskottet har inhämtat att de nordiska TV-bolagen är i färd med att starta digitala sändningar via satellit. I framtiden kommer merparten av Norden att täckas även av grannländernas TV-sändningar. Enligt vad utskottet erfarit har Sveriges Television inlett digitala satellitsändningar med huvudsakligt syfte att förbättra möjligheten för de nordiska grannländerna och övriga Europa att kunna ta emot dessa. Vidare har TV-företagen i Norden tillsammans med de stora distributörerna av TV via marknät, satellit samt kabel- och telenät enats om gemensam teknisk specifikation för distribution av digital TV inom Norden. Syftet med arbetet är att göra övergången till digital distribution så enkel som möjligt för TV-tittarna och att försäkra sig om att det inte föreligger tekniska hinder för att tittarna skall kunna välja av utbudet. De nordiska public service-företagen har vidare planer på en gemensam nordisk TV-kanal (Nordik).

Mot denna bakgrund kan utskottet således konstatera att ett stort antal svenskar redan i dag har tillgång till TV från public service-företag från de övriga nordiska länderna samt att dagens teknikutveckling bidrar till att i snabb takt utöka utbudet och höja den andel som har tillgång till det.

Utskottet vidhåller denna uppfattning. Det noterar vidare att en arbetsgrupp inom Nordiska ministerrådet – Styrningsgruppen för kultur och massmedier (KM-gruppen) – nyligen har beslutat att ytterligare utreda frågan om förutsättningarna att ta del av grannlands-TV i Norden. En särskild utredare skall tillsättas med uppgift att lägga fram sin rapport under innevarande år. Utskottet noterar även att frågan om ett nordiskt TV-samarbete också kommer att bli föremål för behandling vid Nordiska rådets höstsession med anledning av ett svenskt medlemsförslag. Frågan väntas också beröras vid samma session i samband med diskussion om Vismanspanelens rapport.

Utskottet noterar även att regeringen bereder frågan om ökat abonnentinflytande över programutbudet hos kabel-TV-leverantörerna. Enligt utskottets bedömning kunde ett sådant ökat inflytande bl.a. utnyttjas för att kräva ett

ökat utbud i kabel-TV-kanalerna av de övriga grannländernas public service-kanaler.

Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen och i det nordiska regeringssamarbetet verkar för att frågan om grannlands-TV kan förverkligas.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motionerna 2000/01:U9 (mp) yrkande 11 och 2000/01:U10 (fp) yrkande 4 kan besvaras.

I motion 2000/01:U9 (mp) yrkande 9 framhålls att de nordiska ländernas rovdjurspolitik är en viktig näringspolitisk fråga och att det finns behov av att i Nordiska rådet ha erfarenhetsutbyte vad avser de nordiska ländernas och närområdets länders olika rovdjurspolitik.

Utskottet har också inhämtat att ett medlemsförslag om en gemensam rovdjursförvaltning finns på dagordningen inom Nordiska rådet. Förslaget väntas bli föremål för behandling vid rådets höstsession.

Utskottet noterar vidare att vikten av ett nordiskt samarbete för rovdjursförvaltningen också betonas i regeringens proposition 2000/01:57 Sammanhållen rovdjurspolitik. Utskottet har även inhämtat att regeringen avser att ge Naturvårdsverket i uppdrag att ta initiativ till ett utökat samarbete beträffande rovdjursfrågor, främst med norska Direktoratet för naturförvaltning, men även med finska myndigheter.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U9 (mp) yrkande 9 kan besvaras.

I motion 2000/01:U11 (m) yrkande 2 krävs att regeringen tar initiativ till att i det nordiska samarbetet söka uppnå gemensamma synsätt om vikten av en biologisk mångfald i den nordiska faunan.

Utskottet konstaterar att ett nära samarbete mellan de nordiska länderna bedrivs inom ramen för arbetet med konventionen om biologisk mångfald. Hösten 2000 antog också de nordiska miljöministrarna en nordisk strategi för hållbar utveckling, där samsynen på frågor om bevarande av biologisk mångfald var stor. Strategin som skall ligga till grund för det fortsatta samarbetet om hållbar utveckling behandlar biologisk mångfald i ett brett perspektiv. Miljöstrategin kommer också att behandlas i samband med Nordiska rådets extrasession sommaren 2001.

Nordiska ministerrådet driver också samarbetsprojekt i frågor om biologisk mångfald. Hösten 2000 avrapporterades ett projekt om främmande arter i Norden. Övervakning av biologisk mångfald är ett annat kontinuerligt samarbetsprojekt.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U11 (m) yrkande 2 kan besvaras.

I motion 1999/2000:U902 (c) krävs att regeringen tar tydligt avstånd från planerna på sprängningar i Idefjorden.

Utskottet konstaterar att denna fråga vid flera tillfällen har varit föremål för bilaterala kontakter mellan Sveriges och Norges regeringar. Regeringen har också inför riksdagen redogjort för sin uppfattning att Idefjordens unika

karaktär gör en utvidgning av farleden oförenlig med den svenska ambitionen att bevara områdets höga naturvärden.

Enligt vad utskottet inhämtat har miljöministern vid möte med sin norska motpart i februari år 2001 framfört förnyad kritik mot projektet. För närvarande genomförs en norsk miljökonsekvensutredning om de planerade sprängningarna. I samband med remissbehandlingen senare i år av denna utredning kommer svenska myndigheter att ges ännu ett tillfälle till att uttrycka sin uppfattning om de norska planerna. De planerade arbetena rör svenskt territorium och kan därför inte realiserar utan svenskt medgivande. Regeringen beslöt i januari år 2000 att med stöd av 17 kap. miljöbalken pröva tillåtligheten av den planerade utvidgningen av farleden med innebörd att den norska projektledningen inte kommer att kunna förverkliga sina planer på svenskt område utan att först erhålla regeringens tillstånd. Då ansökan inte gjorts har någon miljöprövning ännu inte genomförts.

Utskottet utgår från att regeringen genom ett aktivt agerande fullföljer sina ambitioner.

Med vad som ovan anförts finner utskottet att motion 1999/2000:U902 (c) kan besvaras.

I motion 2000/01:U9 (mp) yrkande 10 framhålls att handel med kvinnor och flickor över gränser och inom länder ökar. Enligt motionären bör problemet uppmärksammas ytterligare i det nordiska samarbetet genom att frågan behandlas på regeringschefsnivå.

Utskottet konstaterar att motionen berör en fråga som visserligen är ett mycket allvarligt problem, men där såväl orsaker som lösningar inte främst står att finna inom de nordiska länderna utan genom ett omfattande internationellt samarbete mot den organiserade brottsligheten. De nordiska länderna deltar också mycket aktivt i ansträngningarna att bekämpa människohandel, inklusive handel med kvinnor och barn. Detta arbete sker bl.a. inom FN, EU och Östersjöstaternas råd (CBSS), liksom inom ramen för det nordiska ministerrådssamarbetet. Vid ett möte förra året mellan de nordiska justitieministerna beslutades att de nordiska länderna bör arbeta för att samarbetsavtal kan ingås mellan å ena sidan Norge och Island och å andra sidan Europol för att på så sätt säkerställa att alla de nordiska länderna får möjlighet att via Europol delta i ett förstärkt europeiskt polissamarbete för att bekämpa handel med kvinnor. Vidare beslöts att anmoda Ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor (NÄL) att följa det fortsatta internationella arbetet i FN, Europol och Baltic Sea Task Force i syfte att löpande kunna överväga behovet av att sätta i gång kompletterande initiativ på det nordiska planet. Slutligen beslöts att anmoda Ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor att, före nästa justitieministermöte, utarbeta en uppdaterad redogörelse för insatserna mot handel med kvinnor i de nordiska länderna. Arbetet med den uppdaterade redogörelsen pågår.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U9 (mp) yrkande 10 kan besvaras.



I motion 2000/01:U10 (fp) angående Västnorden (Island, Färöarna och Grönland) framhålls i *yrkande 1* vikten av att stärka det nordiska samarbetet med Västnorden, i *yrkande 2* behovet av ökade satsningar på förbättrade kommunikationer inom och med Västnorden samt i *yrkande 3* vikten av att i ökad utsträckning inkludera modern IT-teknik i det nordiska samarbetet med Västnorden.

Utskottet finner det angeläget att alla nordiska länders och självstyrande områdens behov uppmärksammas i det nordiska samarbetet. Enligt vad utskottet erfarit är så också fallet vad gäller Västnorden. Det finns ett antal nordiska institutioner och stödordningar som är särskilt inriktade på Västnorden. Viktiga roller spelar de nordiska husen i Reykjavik och Torshavn samt Nordens institut i Nuuk. I Reykjavik finns ett nordiskt institut för vulkanologisk forskning (Nordvulk). Det finns även en särskild nordisk utvecklingsfond för Västnorden som ger lån till projekt med särskild inriktning på nordiskt samarbete. En fråga som ligger nära det västnordiska intresset är det arktiska samarbetet. Nordiska ministerrådet har nyligen beslutat utarbeta ett nytt program för arktiskt samarbete. De västnordiska länderna har egna företrädare i de nordiska samarbetsorganen inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet och kan därigenom själva direkt tala för sina intressen. Genom det årligen roterande nordiska ordförandeskapet är det också möjligt för Västnorden att lyfta fram sina intressen särskilt. Under sitt ordförandeår 1999 lade Island särskild vikt vid det västnordiska och det arktiska samarbetet.

Att utveckla kommunikationerna inom Västnorden bör enligt utskottets uppfattning i första hand vara en uppgift för de västnordiska länderna eller självstyrande områdena själva liksom för Danmark samt för intresserade kommunikationsföretag. När frågor om kommunikationer och IT etc. diskuteras i de nordiska samarbetsorganen har de västnordiska företrädarna själva möjlighet att framföra sina synpunkter.

Utskottet finner det angeläget att alla regioner – inklusive Västnorden – i Norden får del av modern IT-teknik. Utbildnings- och forskningsministrarna har nyligen – efter behandling i Nordiska rådet – antagit en strategiplan, Norden som föregångsregion för utveckling av mänskliga resurser, för femårsperioden 2000–2004. Som prioriterade områden under perioden har angetts bl.a. informations- och kommunikationsteknologi samt insatser för utbytesprogram avseende skola, högre utbildning och forskning.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U10 (fp) yrkandena 1–3 kan besvaras.

I motion 2000/01:U11 (m) *yrkande 1* framhålls behovet av att i det nordiska samarbetet söka utveckla metoder för ett nordiskt erfarenhetsutbyte och lagstiftningssamarbete om barnkonventionens implementering inom bl.a. det nordiska familjerättsliga samarbetet.

Utskottet har inhämtat att det inom ramen för det nordiska samarbetet på familjerättens område redan förekommer ett utbyte av erfarenheter. Det gäller också barnkonventionens genomförande i de familjerättsliga lagarna

och i praxis. Barnombudsmannen har visst erfarenhetsutbyte med sina nordiska kollegor.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U11 (m) yrkande 1 kan besvaras.

I motion 2000/01:U12 (kd) yrkande 1 föreslås inrättande av en för de nationella nordiska parlamenten gemensam nordisk dag.

Utskottet har tagit del av Vismanspanelens förslag om inrättande av en nordisk dag att högtidlighållas samtidigt av de nordiska parlamenten. Frågan förväntas bli föremål för fortsatt nordisk beredning, närmast inom ramen för den utvärdering som görs av Vismanspanelens rapport inför nästa session med Nordiska rådet hösten 2001.

Utskottet kan i och för sig hysa förståelse för att en sådan nordisk dag skulle kunna bidra positivt till att ytterligare sprida information i och utanför riksdagen om det nordiska samarbetet. Emellertid anser utskottet att det i första hand ankommer på Nordiska rådet att enas om en gemensam rekommendation till de nordiska länderna om och i så fall när en sådan nordisk dag skulle kunna högtidlighållas.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U12 (kd) yrkande 1 kan besvaras.

I motion 2000/01:K295 (fp) yrkande 2 föreslås att Nordiska rådets årliga sessioner skall hållas under februari/mars.

Utskottet erinrar om att det i denna fråga tidigare anförts följande i sitt betänkande 1999/2000:UU9:

Utskottet konstaterar att beslutet att hålla de årliga mötena i november fattades efter samråd mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. I första hand torde det vara Nordiska rådet självt som bestämmer när det skall samlas. Enligt vad utskottet har inhämtat är regeringen beredd att överväga andra alternativ om Nordiska rådet så skulle föreslå. Utskottet kan instämma i att den nya mötesordningen innebär nackdelar.

Utskottet vidhåller denna uppfattning.

Med vad som ovan anförts finner utskottet att motion 2000/01:K295 (fp) yrkande 2 kan besvaras.

I motion 2000/01:U12 (kd) yrkande 2 framhålls vikten av att planerna på att inrätta en informationspunkt i Kaliningrad snarast realiserar.

Utskottet noterar att det i regeringens skrivelse 2000/01:90 framgår att Nordiska ministerrådet beslutat att etablera en informationspunkt i Kaliningrad och att avsikten är att denna skall ha en liknande uppgift som informationskontoren i Baltikum och S:t Petersburg. För att verksamheten skall komma till stånd fordras dock ryska myndigheters medgivande. Ett sådant har ännu ej erhållits.

Med vad som ovan anförts finner utskottet att motion 2000/01:U12 (kd) yrkande 2 kan besvaras.

I motion 2000/01:U13 (m) yrkas att regeringen skall ta upp förhandlingar i Nordiska rådet om beskattningsvillkoren för färjebesättningar på linjer mellan de nordiska länderna.

Utskottet noterar att yrkandet har sin grund i ett danskt beslut att fr.o.m. september 2000 införa ett nettolönesystem – dvs. skattefrihet – för ombordanställda på danskägda färjor. Detta har medfört nackdelar dels för övriga nordiska länders färjerederier från konkurrenssynpunkt, dels för anställda på de danska färjorna med hemvist i Sverige, vilka trots kraftiga lönesänkningar – till skillnad från sina skattebefriade danska arbetskamrater – är skattskyldiga i Sverige.

Utskottet har erfarenhet att regeringen – mot bakgrund av det danska ärendet – tagit upp frågan om skattekonkurrens i Norden vid det nordiska ministerrådsmötet i januari i år. Diskussionerna där resulterade bl.a. i att de nordiska länderna kom överens om att utarbeta en arbetsordning för nordiskt informationsutbyte om skattefrågor för att motverka skadlig skattekonkurrens i de nordiska länderna. Dessa frågor kommer även att behandlas vid nästa nordiska finansministermöte i juni i år.

Utskottet konstaterar vidare att den svenska färjesjöfartens konkurrensläge i skattehänseende uppmärksammats vid flera tillfällen i riksdagen samt i propositioner och uttalanden från regeringen.

I budgetpropositionen (2000/01:1) framhålls att ”regeringen anser det viktigt att slå vakt om den svenska sjöfartsnärings och att skapa ett positivt klimat för denna näring, detta gäller inte minst färjesjöfarten. Målsättningen är att ge den svenska sjöfarten likvärdiga konkurrensvillkor”. I den ekonomiska vårpropositionen (2000/01:100) anges vidare:

I december 2000 överlämnade en arbetsgrupp i Regeringskansliet en rapport om den svenska sjöfartspolitik till regeringen. Rapporten har remissbehandlats och en hearing om förslagen har anordnats.

I rapporten föreslås att stödet till den svenska internationella sjöfarten utformas på ett annat sätt än tidigare. För det första att stödet skall höjas så att det svarar mot skatteavdrag och arbetsgivaravgifter på sjömännens löner. För det andra att stödet utvidgas till svensk internationell färjetrafik. Slutligen föreslås att stödet krediteras arbetsgivarens skattekonto så att likviditeten i företaget blir mindre belastad och att stödet blir effektivare och lättare att administrera.

Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringen avser att lämna ett förslag till nytt sjöfartsstöd som har sin utgångspunkt i rapportens förslag. Stödet bör införas så snart som möjligt, dock senast den 1 januari år 2002.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U13 (m) kan besvaras.

I motion 2000/01:U14 (m) yrkande 1 samt i motion 2000/01:U701 (m) föreslås att de tre baltiska staterna skall erbjudas medlemskap i Nordiska rådet.

Utskottet noterar att det i samma fråga uttalat följande i sitt betänkande 1999/2000:UU9:

Utskottet delar motionärernas bedömning av vikten av ett utvecklat samarbete med de baltiska länderna. Närområdesutskottets arbete torde också skapa goda förutsättningar för att ytterligare bredda och fördjupa detta. När

det gäller medlemskap konstaterar dock utskottet att det nordiska samarbetet vilar på den språkliga och kulturella gemenskapen de nordiska länderna emellan. Det nordiska samarbetet är ingen internationell organisation där andra länder kan söka medlemskap. De baltiska länderna har inte heller uttryckt någon önskan om att få medlemskap i Nordiska rådet.

Det bör i sammanhanget framhållas att både Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet i dag bedriver ett nära samarbete med de baltiska länderna, vilket bl.a. resulterat i regelbundna gemensamma möten mellan Nordiska rådet och den baltiska församlingen. Representanter för den baltiska församlingen deltar bl.a. i Nordiska rådets arbetsgruppsmöten i de frågor som är av ömsesidigt intresse. Vidare inbjuds baltiska parlamentariker som gäster till Nordiska rådets sessioner. Utskottet finner dock att det inte ankommer på riksdagen att avgöra hur Nordiska rådet närmare utformar sina sessioner och sammankomster.

Utskottet vidhåller sin uppfattning på denna punkt med tillägget att ett liknande motionskrav om de baltiska staternas medlemskap också avslogs vid Nordiska rådets 52:a session.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motionerna 2000/01:U701 (m) och 2000/01:U14 (m) yrkande 1.

I motion 2000/01:U14 (m) yrkande 2 föreslås att även ledamöter i Europaparlamentet skall kunna nomineras till Nordiska rådet.

Utskottet behandlade ett liknande yrkande i betänkande 1999/2000:UU9 och uttalade sig då enligt följande:

Utskottet konstaterar i sammanhanget att ett av Nordiska rådets utskott, Europautskottet, har till uppgift att samverka i frågor av betydelse för arbetet inom EU/EES, där de nordiska länderna kan agera utifrån en grundläggande värdegemenskap och sammanfallande intressen. Europafrågorna har enligt utskottets uppfattning en självklar plats i Nordiska rådets verksamhet, och den nya organisationen återspeglar också detta synsätt. Vidare har de löpande kontakterna mellan Nordiska rådets Europautskott och Europaparlamentariker från de nordiska länderna stärkts. Utskottet vill dock inte förorda att Europaparlamentariker från de nordiska länderna nomineras som delegater till Nordiska rådet.

Utskottet vidhåller sin uppfattning.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motion 2000/01:U14 (m) yrkande 2.

I motion 2001/01:U14 (m) yrkande 3 föreslås att utskotten i de nordiska ländernas parlament skall ha en aktivare roll i beredningen av de ärenden som behandlas i Nordiska rådet, och i motion 2000/01:U14 (m) yrkande 4 krävs en fortsatt reformering av Nordiska rådet.

Utskottet kan inledningsvis notera att det med anledning av liknande yrkanden i betänkande 1999/2000:UU9 tidigare uttalat följande:

I sammanhanget vill utskottet understryka att ett betydande reformarbete har genomförts i Nordiska rådet sedan mitten av 1990-talet, vilket inneburit en ny inriktning på verksamheten, nya arbetsformer och ny organisation. Den nya rådsorganisationen har bl.a. öppnat sig för nya mötesformer, s.k. temamöten, där andra än rådsmedlemmar och regeringsrepresentanter kan delta i

debatten. Liksom motionärerna finner dock utskottet att reformarbetet inom Nordiska rådet bör fortsätta och noterar med tillfredsställelse att regeringen i sin skrivelse understryker behovet av ytterligare effektivisering av den verksamhet som finansieras över Nordiska ministerrådets budget.

Frågan om det nordiska samarbetets förankring i de nationella parlamenten är viktig. Utskottet konstaterar att det inletts en försöksverksamhet där utskott från de nordiska länderna har hållit särskilda möten. Detta är en del av det reformarbete som fortsätter inom det nordiska samarbetet och som kontinuerligt bör utvärderas.

Utskottet vidhåller sin uppfattning och kan i övrigt tillägga att de frågor som tas upp i yrkandena 3 och 4 även förväntas bli behandlade inom ramen för den utvärdering som sker av Vismanspanelens rapport Norden 2000 – öppet för världens vindar. Rapporten, som gjordes på uppdrag av Nordiska ministerrådet, är föremål för uppföljning inom ministerrådet och Nordiska rådet. Vismanspanelen väcker förslag om att det nordiska parlamentariska samarbetet skall förbättras genom att det i högre grad utvecklas som ett samarbete mellan relevanta fackutskott i de nordiska parlamenten och att arbetet i högre grad skall ledas av parlamentens talmän. Vismanspanelens rapport kommer att diskuteras vid Nordiska rådets session i oktober 2001. Flera förslag till konkreta åtgärder har nämnts, bl.a. beträffande de nordiska medborgarnas rättigheter, gränshindren, miljöfrågorna och möjligheterna till studier och arbete i grannländerna. Inom ramen för utvärderingen av Vismanspanelens rapport väntas även ske en översyn av själva utskottsstrukturen.

Med vad som ovan anförts anser utskottet att motion 2000/01:U14 (m) yrkandena 3 och 4 kan besvaras.

## Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *Nordiska samarbetsformer*  
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U217 yrkande 19 besvarad med vad utskottet anfört,
2. beträffande *åtgärder för att stärka regionen Värmland–Dalarna*  
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U638 yrkandena 1 och 2 besvarad med vad utskottet anfört,
3. beträffande *de homosexuellas rättigheter*  
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U661 yrkande 20 besvarad med vad utskottet anfört,
4. beträffande *samernas ställning i Nordiska rådet*  
att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U9 yrkande 1 och 2000/01:U12 yrkande 3 besvarade med vad utskottet anfört,
5. beträffande *det nordiska miljösamarbetet med nordvästra Ryssland*  
att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U9 yrkande 2 och 2000/01:U12 yrkande 4 besvarade med vad utskottet anfört,

*res. 1 (kd)*

*res. 2 (mp)*

6. beträffande *ett nordiskt centrum för kvinnokonst*  
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U9 yrkande 3 besvarad med  
vad utskottet anför,

7. beträffande *filmproduktion för barn och urbefolkning*  
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U9 yrkandena 4 och 6 besva-  
rad med vad utskottet anför,

8. beträffande *finansiering av Nordicom*  
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U9 yrkande 5 besvarad med vad utskottet anfört,

9. beträffande *marknadsföringsstöd för nordisk kultur*  
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U9 yrkande 7 besvarad med vad utskottet anfört,

10. beträffande *utbudet av grannlands-TV*  
att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U9 yrkande 11 och 2000/01:U10 yrkande 4 besvarade med vad utskottet anfört,

11. beträffande *erfarenhetsutbyte om rovdjurspolitik*  
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U9 yrkande 9 besvarad med vad utskottet anfört,

12. beträffande *åtgärder rörande biologisk mångfald i den nordiska faunan*  
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U11 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört,

13. beträffande *sprängningar i Idefjorden*  
att riksdagen förklarar motion 1999/2000:U902 besvarad med vad utskottet anfört,

14. beträffande *handel med kvinnor och barn*  
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U9 yrkande 10 besvarad med vad utskottet anfört,

15. beträffande *Västnorden och det nordiska samarbetet*  
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U10 yrkandena 1–3 besvarad med vad utskottet anfört,

16. beträffande *barnkonventionens tillämpning*  
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U11 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört,

17. beträffande *inrättande av Nordisk dag*  
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U12 yrkande 1 besvarad med vad utskottet anfört,

18. beträffande *tidpunkten för Nordiska rådets årliga möte*  
att riksdagen förklarar motion 2000/01:K295 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört,

19. beträffande *en informationspunkt i Kaliningrad*  
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U12 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört,

20. beträffande *beskattningsvillkoren för färjebesättningar*  
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U13 besvarad med vad utskottet anfört,

21. beträffande *de baltiska ländernas ställning i Nordiska rådet*  
att riksdagen förklarar motionerna 2000/01:U14 yrkande 1 och 2000/01:U701 besvarade med vad utskottet anfört,

*res. 3 (m)*

22. beträffande *nominering av EU-parlamentariker till Nordiska rådet*

att riksdagen avslår motion 2000/01:U14 yrkande 2,

*res. 4 (m, fp)*

23. beträffande *reformering av Nordiska rådets arbetssätt*  
att riksdagen förklarar motion 2000/01:U14 yrkandena 3 och 4 besvarad med vad utskottet anfört,

24. beträffande *regeringens skrivelse och Nordiska rådets svenska delegations berättelse*

att riksdagen lägger regeringens skrivelse 2000/01:90 Nordiskt samarbete 2000 och redogörelsen till riksdagen 2000/01:NR1 Nordiska rådets svenska delegations berättelse angående verksamheten under 2000 till handlingarna.

Stockholm den 26 april 2001

På utrikesutskottets vägnar

*Viola Furubjelke*

I beslutet har deltagit: Viola Furubjelke (s), Göran Lennmarker (m), Sören Lekberg (s), Berndt Ekholm (s), Lars Ohly (v), Bertil Persson (m), Carina Hägg (s), Agneta Brendt (s), Marianne Jönsson (s), Jan Erik Ågren (kd), Sten Tolgfors (m), Marianne Samuelsson (mp), Karl-Göran Biörsmark (fp), Eva Zetterberg (v), Agne Hansson (c), Hans Hjortzberg-Nordlund (m) och Rosita Runegrund (kd).



## 1. Det nordiska miljösamarbetet med nordvästra Ryssland (mom. 5)

Jan Erik Ågren och Rosita Runegrund (båda kd) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med ”Med vad som” och slutar med ”4 kan besvaras” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det nordiska miljösamarbetet i högre utsträckning än vad som nu är fallet bör omfatta närområdet, främst nordvästra Ryssland och de baltiska länderna. I denna region finns stora utmaningar inför framtiden. Det är av yttersta vikt att miljöfrågorna kan lösas gemensamt av de nordiska länderna och länderna kring Östersjön, Barents hav och Arktis. Därför bör miljösamarbetet gentemot främst nordvästra Ryssland, inklusive bland annat Murmanskområdet, ges högre prioritet.

Utskottet tillstyrker därmed motion 2000/01:U12 (kd) yrkande 4 och anser att motion 2000/01:U9 (mp) yrkande 2 kan besvaras med det anförda.

*dels* att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *det nordiska miljösamarbetet med nordvästra Ryssland*

att riksdagen med anledning av motion 2000/01:U12 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motion 2000/01:U9 yrkande 2 besvarad med vad utskottet anfört,

## 2. Det nordiska miljösamarbetet med nordvästra Ryssland (mom. 5)

Marianne Samuelsson (mp) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med ”Med vad som” och slutar med ”4 kan besvaras” bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det angeläget att framhålla den mycket alarmerande situationen på Kolahalvön med läckande atomavfall på de kärnvapenbestyckade ubåtarna, som om ingenting görs och radioaktiviteten läcker ut i havet kommer att leda till förorening av hela Atlanten. Inom Nordiska ministerrådet bör en kraftsamling göras för att frigöra ökade resurser i arbetet för att ta hand om atomavfallet på Kolahalvön.

Utskottet tillstyrker därmed motion 2000/01:U9 (mp) yrkande 2 och anser att motion 2000/01:U12 (kd) yrkande 4 kan besvaras med vad utskottet anfört.

*dels* att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *det nordiska miljösamarbetet med nordvästra Ryssland*

att riksdagen med anledning av motion 2000/01:U9 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört samt förklarar motion 2000/01:U12 yrkande 4 besvarad med vad utskottet anfört,

### 3. De baltiska ländernas ställning i Nordiska rådet (mom. 21)

2000/01:UU13

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Sten Tolgfors och Hans Hjortzberg-Nordlund (alla m) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "Utskottet noterar att" och på s. 28 slutar med "2000/01:U14 (m) yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att de baltiska länderna deltagit i Nordiska rådets arbete under ett flertal år. Utskottet anser att det nu är hög tid att erbjuda Estland, Lettland och Litauen att bli medlemmar i Nordiska rådet. Detta bör ges regeringen till känna,

Utskottet tillstyrker därmed motion 2000/01:U14 (m) yrkande 1 samt motion 2000/01:U701 (m).

*dels* att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. beträffande *de baltiska ländernas ställning i Nordiska rådet* att riksdagen med anledning av motionerna 2000/01:U14 yrkande 1 och 2000/01:U701 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

### 4. Nominering av EU-parlamentariker till Nordiska rådet (mom. 22)

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Sten Tolgfors, och Hans Hjortzberg-Nordlund (alla m) samt Karl-Göran Biörsmark (fp) anser

*dels* att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Utskottet behandlade ett" och slutar med "2000/01:U14 (m) yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar med stöd av vad som framhållits i motionen att många centrala frågor i det nordiska samarbetet också har en europeisk dimension, liksom att många EU-frågor även har betydelse för utvecklingen inom Norden. Mot den bakgrunden finner utskottet att kretsen av valbara delegater bör utökas med folkvalda EU-parlamentariker från de nordiska länderna. Riksdagens partier bör t.ex. kunna nominera partipolitiskt proportionellt bland såväl riksdagens ledamöter som svenska Europaparlamentariker. Detta bör ges regeringen till känna.

Därmed tillstyrker utskottet motion 2000/01:U14 (m) yrkande 2.

*dels* att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. beträffande *nominering av EU-parlamentariker till Nordiska rådet* att riksdagen med anledning av motion 2000/01:U14 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Sammanfattning.....	1
Skrivelsen .....	1
Redogörelsen .....	1
Motionerna .....	1
Motioner med anledning av skrivelse 2000/01:90 .....	1
Motion från allmänna motionstiden 1999/2000 .....	3
Motioner från allmänna motionstiden 2000/01 .....	3
Utskottet .....	4
Regeringens skrivelse 2000/01:90 .....	4
Samarbetet inom Norden.....	5
Norden och Europa .....	6
Norden och dess närområden .....	6
Nordiskt samarbete på sektorsnivå.....	7
Redogörelse till riksdagen 2000/01:NR1 .....	12
Sammanfattning av motionerna .....	13
Motioner med anledning av skrivelse 2000/01:90.....	13
Motion från allmänna motionstiden 1999/2000 .....	14
Motioner från allmänna motionstiden 2000/01 .....	15
Utskottets överväganden.....	15
Hemställan .....	29
Reservationer.....	32
1. Det nordiska miljösamarbetet med nordvästra Ryssland (mom. 5) .....	32
2. Det nordiska miljösamarbetet med nordvästra Ryssland (mom. 5) .....	32
3. De baltiska ländernas ställning i Nordiska rådet (mom. 21) .....	33
4. Nominering av EU-parlamentariker till Nordiska rådet (mom. 22) .....	33